

ELITE - „Havannai emberünk”

B. Bíró Zoltán éteri világa

A Latin című rádióműsor szerkesztő-műsorvezetője legalább annyira vonzódik Kubához, mint Graham Greene regényének hőse - mutatja ezt, hogy saját zenekara a Latin Combo Septeo Cubano, illetve rádióműsora is hallható a szigetországban. B. Bíró Zoltánnal e vonzalom ürügyén nem csak térben, időben is éteri utazásra keltünk.

- Nekem úgy tűnik, hogy a rádióhallgatás kezd ismét divatba jönni, mondhatni kiheverte a képi műfajok okozta mellőzöttséget.

- Szerintem is egyre inkább visszanyeri a jelentőségét, mégpedig azért, mert egyfelől könnyen elérhető médium, például mobiltelefonon is hallgatható, másrészt, mert a beszéd révén emberibb léptékű, még kereskedelmi formájában is, mint képes társai. Hozzáteszem, én inkább csinálni szeretem, semmint hallgatni. Mert rádiózni egyszerűen jó.

- Ez még kevés lenne ahhoz, hogy a hallgatónak is jó legyen...

- Szoktam olvasni a fórumozók beírásait s ez többet jelent számomra, mint az egyébként nagyon kedvező hallgatottsági statisztikák.

- Azt tudom, hogy már 1988-ban is gründolt hasonló indíttatású műsort a Magyar Rádióban, mi a különbség az akkori és a mostani fogadtatásban?

- Például könnyen számszerűsíthető. Az „Afro-Latin Zenés Turmix” című műsorom idején heti többszáz levelet kaptam, manapság, annak ellenére, hogy létezik internet, ritkán kapok e-mailt. Pedig a koncepció ugyanaz, lényegében a zenével harmonizálva mondom dolgokat az egyetemes kultúráról. Régebben ez rögtönzések formájában történt, mostanában talán mélyebben átgondolom. Akkor Vágó István volt a műsor „hangja”, most a magamét adom. Ami nem változott: még mindig szerencsés embernek tartom magam, hogy rádiózhatok.

- A Latin számomra olyan, mint a tárca műfaja az újságírásban.

- Amiből elég kevés jót lehet olvasni. Igazából a múlt század elején dívott...

- No, annyira azért ne szaladjunk vissza, bár sok szempontból jogos lenne a nosztalgia. Apropos, miért szűnt meg a korábbi műsor?

- A rendszerváltás maga alá gyűrte. Azt mondták, hogy nem volt elég magyar, ami ugyebár a tartalmából következik, ezért megszüntették. Pedig Széchenyi szerint pont annyira várhatjuk el, hogy tiszteljék kultúránkat, mint amennyire mi képesek vagyunk mások kultúráját tisztességgel megbecsülni.

- *Hogy élte meg ezt a hirtelen halált?*

- Fokozatosan.

- *Nem szeret beszélni róla?*

- Nem éppen.

- *De most van műsora. A Latin.*

- Ami csak annak köszönhető, hogy a Klubrádió tulajdonosa érzékeny a művészetek iránt. A zenei szerkesztő Göczey Zsuzsával pedig régebben is együtt dolgoztunk. És persze szerencsémre soha senki nem akarta megmondani, hogy milyen műsort csináljak.

- *Ezért is alapított saját hangstúdiót?*

- Lényegében saját produkcióimnak, de néha a barátok is igénybe veszik. Például Gerendás Péter készített itt anno lemezeket.

- *Mikor kezdődött a latin muzsika iránti szerelem?*

- Úgy 1972 táján. Megkerestem az itteni külképviseleteket, és mindenféle Dél-amerikai illetékeseket, hogy alapanyaghoz jussak. Itthon meg úgy néztek rám, mint valami csudabogárra. Akkoriban Magyarországon ez senkit nem érdekelt. No persze, aktív zenészként én is akartam popsztár lenni, de végülis örülök, hogy ez nem sikerült.

- *A rádiózás kárpótolta ezért?*

- Azt nem tudom. Azt viszont igen, hogy zenészként olyan rétegspecifikus sávban tevékenykedhetek, ami logikusan nem sértethetett „poptortás” érdekeket.

- *Én kicsit hiányolom a Latinon belül a hallgatói interaktivitást.*

- Úgy egyébként élő adásként indult, de Göczei Zsuzsi tanácsára változtattunk. Szó van róla, hogy esetleg totál-telefonosan élővé tesszük, ez majd kiderül. Viszont a műsorkészítésnek ebben a formájában is sokat dolgozom, mert hogy a felelősség egyik műsorszerkezetben sem csökken. Igyekszem rajta lenni a fontosabb témákon, de hát az aktualitások rendre felborítják a műsortervet. Ámbár a rádiózásban éppen ez a jó. Hogy abszolút friss tud lenni.

- *Nincs abban valamiféle disszonancia, hogy a latin szó hallatán többnyire vérbő, könnyed stílusra gondolunk, ön pedig egy okos, elgondolkodtató műsort szerkeszt?*

- Latin-Amerika csak az európai ember agyában azonosul a pálmafákkal és a szambázó háncsszoknyás lányokkal. A valóságnak azonban ez csak az egyik arca. Járok Kubába, de idáig csak egyszer voltam a tengerparton és akkor sem mentem be a vízbe. Egyébként sok hasonlóság van a két nép, tehát a magyarok és a kubaiak

között. Például a hajlam „apafigurás” vezérkultuszra. De talán a politikai értelemben vett globalizáció majd ezt is elintézi.

- A latin zene világsikere tagadhatatlan. Általa termékenyült meg a jazz, a rock... nem áll fenn annak a veszélye, hogy épp ezáltal az autentikus latin muzsika ellehetetlenül?

- A zene, mint ipar, mindenhol egyformán működik. Ahol sok pénz van, ott több a hatalom.

- Dehát a rádiózás is hatalom...

- Kereskedelmi téren lehet, de tartalmi szempontból egyre kevésbé az. Az internetes rádiózás pedig majd remélhetőleg demokratizálja a műfajt, olyannyira hogy lényegében majd átalakul egyfajta posztmodern éteri csevegéssé. Technikailag egyelőre persze nem a legjobb minőségű, de csak idő kérdése, hogy ez javuljon. Jó pár latin-amerikai webes rádiót figyelek, mert a kubai barátaim csak erősen kontrollált környezetből tudnak híreket küldeni nekem. Épp ezért üdvözlöm az internetes rádiókat, hiszen kevésbé lehet ezeket cenzúrázni. Igazából az lenne a csodálatos, ha mindenki meg tudná csinálni a maga rádióját, mert ezáltal egy újabb platform tudna a többi emberrel kommunikálni. Amiben, valljuk meg őszintén, elég rosszul állunk manapság. Ugyanakkor annak a veszélyét is látom a műfajon belül, hogy itt is megjelenik majd az állatvilágban tapasztalt territórium-effektus. Ugyanazt gondolom, mint Jules Verne, aki megírta A világ ura című könyvét, vagyis, hogy mi, akiket ma kommunikátoroknak neveznek, előbb-utóbb egy számunkra követhetetlen rendszer részei leszünk ismét... a történelem ugyanis valóban képes arra, hogy ismétli önmagát.

- Azért ez elég sötét vízió ahhoz a világhoz képes, amelyet hétről-hétre próbál úgymond sulykolni belénk.

- Becslésem szerint egy rádió működtetése napi 1 millió forintba kerül. Ezt széplelkek sosem tudják előteremteni, tehát jó kompromisszumokat kell kötni, ha hallatni akarjuk a szavunkat.

- Valami mégis elindult, hiszen rétegműsorok is nagyon felkapottak lettek.

- Ebben nagyon konzervatív vagyok, tehát, ha Ön a Petőfi Rádió megújulására gondol, akkor azt kell mondanom, hogy lényegében kiherélték a közszolgálati színt. Miközben tetszik az a zene, amit ők sugároznak, azt mondom, ez nem az ő feladatuk. Helyette a nagyközösségi feladatokat kéne szolgálniuk, hiszen ezért tartom én, vagy Ön fenn az adóforintjainkkal ezt az adót. Volt alkalmam majd negyven ország rádiójában interjút adni, Kubában saját rádióműsort készíteni, de jobb helyeken elő nem fordulhatna, hogy közszolgálati színt örve alatt ennyire leplezetlenül jelenjen meg a kereskedelmi rádiós szándék.

- Volt-e valaha is rádiós példaképe? Akinek a tevékenysége úgymond meghatározó erejű lehetett önre.

- Vannak olyan emberek, akiknek a szakmai tevékenységét szívesen elismerem. Szilágyi János műsorát például anno nagyon kedveltem, s elejétől a végéig mindig meg is hallgattam. A következő ilyen Mester Ákos volt a 168 órában. És szerettem Fodor Jánost is. De legalább ennyire örömmel hallgattam más műfajban, konkrétan a Ki nyer mában Cigány Györgyöt, aki amellet, hogy profi rádiós, kellemes költő is egyben. Amely két tevékenység nyilván kölcsönhatásban állt egymással. Szerintem egyébként a kereskedelmi rádiók mind a mai napig abból élnek, hogy annak idején a legjobb rádiósokat küldtek el a Magyar Rádiótól, akik aztán vagy megtalálták a helyüket, vagy nem.

Tóth Gábor Ákos

<http://www.elitemagazin.hu>